

Zpravodaj

Československého ústavu zahraničního

2025

Leden
Únor
Březen

Předsedkyně Československého ústavu zahraničního Hana Hlaváčková a členové správního výboru PhDr. Helena Briardová a Ing. Radomír Šimek položili 7. března na pražském Hradčanském náměstí kytici k památníku prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka u příležitosti 175. výročí jeho narození.

Členové Československého ústavu zahraničního měli 13. března příležitost seznámit se se stopami, které Češi zanechali v Bulharsku a s dnešními bulharsko-českými vztahy na besedě s velvyslancem Bulharska v ČR Dantchem Dobrinovem Mitchevem, bývalým českým velvyslancem v Bulharsku Lukášem Kauckým a novinářem Petrem Voldánem, autorem série televizních reportáží o Bulharsku.

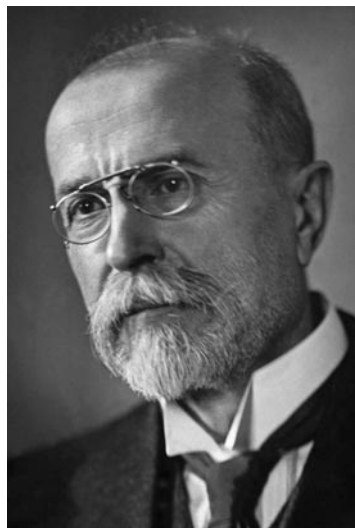
175. výročí narození T. G. Masaryka

První československý prezident a nejvýznamnější osobnost našich moderních dějin Tomáš Garrigue Masaryk se narodil 7. března 1850 v Hodoníně jako syn kočího na tamějším císařském velkostátku. Vystudoval gymnázia v Brně a ve Vídni, kde absolvoval i filozofickou fakultu. Ve Vídni začal jako docent i svou dráhu vysokoškolského učitele, ale již roku 1882 přešel do Prahy jako profesor filozofie a sociologie na nově otevřenou českou univerzitu (1883 až 1894).

V Praze se hned zapojil do veřejného života a proslul svým nekonformním vystupováním proti českému maloměštví a pseudovlastenectví. Organizoval velké střetnutí o historickou pravdu, známé jako boj o rukopisy (Královédvorský a Zelenohorský), které mu získalo učenecský věhlas, i když byl často a velmi ostře napadán. Ještě větší zápas svedl na přelomu 19. a 20. století v tzv. hilsneriádě, kdy se postavil proti pověře o židovské rituální vraždě.

V letech 1883 až 1894 byl Masaryk redaktorem časopisu „Athenaeum“, v letech 1893 až 1914 revue „Naše doba“ a v letech 1891 až 1914 spolupracovníkem „Času“. V letech 1891 až 1893 byl poslancem Národní strany svobodomyšlné v rakouské říšské radě, mezi mladočechy prosazoval tzv. realistický program (politické, hospodářské a kulturní posilování národa). V roce 1893 z mladočeské strany vystoupil a v roce 1900 založil Českou stranu lidovou, v jejímž čele stál i v letech 1904 až 1914, kdy se transformovala v Českou stranu pokrokovou (realistickou) – za ni byl v letech 1907 až 1914 poslancem říšské rady. Ve filozofii propagoval především problematiku demokracie a humanity, kterou spojoval se svým netradičním křesťanským světovým názorem. Mimořádnou roli hrála v jeho životě morálka, kterou prosazoval nejen v teorii, ale i ve svém osobním životě a v politice. Byl zakladatelem tzv. politického realismu, s nímž vstoupil na kolbiště společenských zápasů na přelomu 19. a 20. století. Jako poslanec rakouské říšské rady svedl velká střetnutí se svými protivníky v otázkách víry a svědomí, jimiž odsuzoval nadvládu římskokatolické církve ve školství a kultuře. Odhaloval také řadu nešvarů rakouské zahraniční politiky a získal kredit nesmlouvavého kritika postoje vlády k jihoslovanským národům.

V prosinci roku 1914 emigroval a stal se hlavou českého zahraničního protirakouského odboje, usilujícího o vytvoření samostatného Československa. Zasloužil se o založení naší zahraniční armády (později nazvaná čs. legie) a za pomoci dalších spolupracovníků v čele s M. R. Štefánikem a E. Benešem prosadil uznání nového státu mocnostmi Dohody. Po vzniku Československé republiky byl 14. listopadu 1918 (opětovně 1920, 1927 a 1934) zvolen prvním československým prezidentem.

V roce 1935 ze zdravotních důvodů abdikoval. Získal obrovské uznání doma i v zahraničí. Po celé období svého úřadu prosazoval a hájil demokracii, snažil se o zabezpečení nového státu spojenectvím s vítěznými státy Dohody a podporoval úsilí ministra zahraničních věcí E. Beneše, kterého doporučil a prosadil jako svého nástupce ve funkci prezidenta republiky. I po své smrti zůstal symbolem nové české státnosti a demokratického uspořádání společnosti. Tomáš Garrigue Masaryk zemřel 14. září 1937 a je pochován na hřbitově v Lánech.

Tomáš Garrigue Masaryk byl autorem četných prací, např. „Sebevražda“, „Česká otázka“, „Naše nynější krize“, „Jan Hus“, „Karel Havlíček“, „Otázka sociální“ (zde podrobil kritice marxistické učení), „Rusko“ či „Evropa“.

Velice si vážil krajanů, kteří ho během první světové války podporovali v zápase o samostatný stát. Jako projev vděku jim slíbil vybudovat v nové Československé republice organizaci, která by s nimi spolupracovala a pomáhala jim usnadňovat jejich život mimo vlast a v roce 1928 se zasloužil o vytvoření Československého ústavu zahraničního. Před druhou světovou válkou uspořádal ČSÚZ celkem pět Masarykových dnů československého zahraničí, v září 1939 vydal v nákladu 60 000 výtisků tzv. Památníček TGM a po válce uspořádal další dva Masarykovy dny československého zahraničí. Po roce 1945 byl mezi členy ČSÚZ syn prezidenta T. G. Masaryka – Jan Masaryk, který byl po listopadu 1989 prohlášen čestným členem ČSÚZ.

Řeč

Správní výbor schválil účetní závěrku a zprávu o hospodaření ČSÚZ za rok 2024

V prvním čtvrtletí roku správní výbor vždy projednává výsledky hospodaření roku předchozího a inventarizaci majetku, účtů a pokladny. Zprávu o hospodaření ČSÚZ v roce 2024 přednesl Ing. Jiří Jozefy a informoval zároveň o závěrech inventarizace.

Konstatoval, že kontrola neshledala v inventarizaci žádné nesrovnalosti. Veškeré příjmy byly tvořeny dary a členskými příspěvky od fyzických a právnických osob. Výdaje šly na projekty ČSÚZ pro krajany, školní a výtvarné pomůcky pro české školy ve Vídni a Chorvatsku, přímou finanční pomoc českým spolkům a školám v zahraničí, vydávání Bulletinu a provoz kanceláře. Po vyslechnutí a projednání zpráv přítomní členové výsledky inventarizace a hospodaření ČSÚZ v roce 2024 jednomyslně schválili.

Dále členové správního výboru vyslovili souhlas s plánem činnosti ČSÚZ na rok 2025.

Reprezentační a maturitní ples vídeňských Čechů a Slováků roztančil Vídeň

V sobotu 22. února 2025 se v honosných prostorách Parkhotelu Schönbrunn ve Vídni uskutečnil tradiční Reprezenční a maturitní ples vídeňských Čechů a Slováků. Tato událost, pořádaná Menšinovou radou společně se Školským spolkem Komenský, je každoročně významným společenským setkáním české a slovenské komunity v Rakousku.

Když se řekne maturita, některým z nás ve věku padesát plus, znajícím realie československé popmusic, se možná vybaví dávný hit Ladislava Štáidla, ve kterém se zpívá o tom, že byl: „... k maturitě léty dotlačen.“ Autor těchto řádků by si nepřál nic jiného, protože být znovu na prahu dospělosti, mít celý život před sebou, to je nádherný pocit. Bohužel si to člověk uvědomí v okamžiku, kdy už je spíše čas na určité ohlédnutí.

Když se ohlédneme za oním plesovým večerem, je to ohlédnutí veselé a plné radosti ze života. Reprezenční a maturitní ples vídeňských Čechů a Slováků, který se konal pod záštitou spolkového ministra školství, vědy a výzkumu Ao. Univ.-Prof. Dr. Martina Polascheka a starosty a zemského hejtmana Vídně Dr. Michaela Ludwiga, zahájil coby hlavní hostitel předseda Školského spolku Komenský Ing. Karel Hanzl.

Společně s předsedou Menšinové rady české a slovenské větve v Rakousku Mag. Pavlem Rodtem přivítali čestné hosty. Velvyslance České republiky v Rakousku PhDr. Jiřího Šitlera, velvyslance České republiky při mezinárodních organizacích ve Vídni Dipl. Ing. Iva Šrámka, předsedkyni Československého ústavu zahraničního Hanu Hlaváčkovou, poslance Vídeňského zemského sněmu a člena Vídeňské obecní rady Petra Baxanta, BA a starostu 10. vídeňského okresu Marcuse Franze.

Úderem deváté hodiny večerní byl ples slavnostně zahájen. Večer odstartovala polonéza v podání studentů reálného gymnázia Komenský ve spolupráci s taneční školou Rueff. Následovalo šerpování maturitní třídy, které ve své režii měly ředitelka Mag. Helena Huber a třídní učitelka Mag. Eva Zojer.

Hudební doprovod večera zajišťovaly kapely Nota Bene a Caroline Band, díky čemuž se hrálo prakticky nonstop a každý tancechtivý návštěvník si rozhodně přišel na své. V přilehlém baru svoji produkci rozjel DJ Sergio Veros. Součástí plesu byla také tradiční "Česká beseda" a jako na správném bále nemohla samozřejmě chybět tombola.

Velvyslance ČR v Rakousku PhDr. Jiřího Šitlera jsem se zeptal, zda také on vzpomíná na svůj maturitní ples? „Vzpomínám a pamatuji si ho, musím ovšem říct, že ten nebyl tak velkolepý jako ten, jehož jsme dnes večer svědky.“ A co se mu líbilo nejvíce? „Jsem potěšen, že je tady hodně mladých lidí. Nejen maturantů samotných, ale také absolventi z nedávných let, kteří zde snižují věkový průměr a je opravdu hezké vidět, že je ve Vídni mladá krajanská komunita, která drží tak pěkně při sobě.“

A co by maturantům do života popřál předseda Školského spolku Komenský Ing. Karel Hanzl? „Hodně radosti, ať jim vydrží optimismus, který na jejich tvářích můžeme vidět dnes večer. Ať si ve svém životě vždy vědí rady, přeji jim, aby se k nám vraceli a my se setkávali s jejich dětmi u nás ve škole.“

Všechna ta setkání onoho sobotního večera a noci byla opravdu neopakovatelná, možná i kouzelná a také já přeji budoucím maturantům hodně štěstí, zdraví a lásky. Ať je vzpomínky na jejich maturitní ples provázejí celý život!

Jozef Kolář

O českých stopách v Bulharsku

O vlivu českých podnikatelů, inženýrů, architektů, archeologů a dalších odborníků na rozvoj těchto oborů v Bulharsku poté, co se koncem 19. století osvobodilo od osmanské nadvlády, je u nás dobře informován málokdo. Členové Československého ústavu zahraničního měli 13. března příležitost seznámit se se stopami, které Češi zanechali v Bulharsku a s dnešními bulharsko-českými vztahy na besedě s velvyslancem Bulharska v ČR Dantchem Dobrinovem Mitchevem, bývalým českým velvyslancem v Bulharsku Lukášem Kauckým a novinářem Petrem Voldánem, autorem série televizních reportáží o Bulharsku.

Úvodem besedy seznámila předsedkyně Hana Hlaváčková hosty s aktuální činností ČSÚZ. Pan velvyslanec pak připomněl, že od poloviny 19. století existovaly úzké vztahy mezi bulharskými a českými obrozenci a poté, co se Bulhaři osvobodili z osmanské nadvlády a začali budovat svůj stát, vítali české odborníky, kteří v Bulharsku pomáhali vytvářet základy moderních průmyslových odvětví. I bývalý český velvyslanec v Bulharsku potvrdil, že Bulhaři si Čechů váží a není náhoda, že jim svěřili vedení Národní knihovny či Národního archeologického muzea. Mezi prvními českými odborníky, kteří přijížděli do Bulharska od 60. let 19. století, byli pedagogové, inženýři a technici. Bulhaři dodnes znají jména bratři Proškové, Václav Dobruský, bratři Škorpilové, nebo Karel Jireček.

Čeští podnikatelé a řemeslníci se stali důležitým faktorem pro rozvoj hospodářství, když v oblasti průmyslu zakládali pivovary, cukrovary, továrny na nábytek, textilní továrny, tiskařské závody a další. V některých továrnách pracovalo také mnoho českých dělníků, kteří v rámci průmyslového areálu zakládali své české kolonie. Po

2. světové válce se sice mnozí Češi vrátili do Československa, ale dodnes v Bulharsku žijí české menšiny v Sofii, Plovdivu či na severu země.

Jak potvrdili všichni tři hosté besedy, Bulharsko je dodnes zajímavou destinací pro obchod a investice. V Bulharsku jezdí české dopravní prostředky hromadné dopravy, ale i Škodovky, rýsuje se možná spolupráce v energetice nebo zbrojním průmyslu a stále lákavé pro turisty jsou mořské pláže či hory. Navíc Bulhaři se velmi podobají Čechům svým přístupem k životu a vztahem ke své zemi.

Ve druhé části besedy měli účastníci možnost shlédnout několik dílů reportážního pořadu ostravské televize „Postřehy odjinud“, z nichž se dozvěděli mimo jiné, že v Bulharsku je k vidění nejstarší zlatý poklad, asi tři tisíce zlatých, lidmi opracovaných předmětů z období před 6 500 lety. A na samý závěr proběhla degustace čtyř druhů bulharských vín.

Hebr

Velvyslanec Ázerbájdžánské republiky v ČSÚZ

Do Československého ústavu zahraničního zavítal 14. března 2025 na pozvání předsedkyně Hany Hlaváčkové na krátkou přátelskou návštěvu velvyslanec Ázerbájdžánské republiky v ČR J. E. Yashar Teymur Oglu Aliyev. Doprovodil jej chargé d'affaires Kamran Mammadzada.

Na snímku zleva Yashar Teymur Oblu Aliyev, Hana Hlaváčková, Ivana Bozděchová a Petr Voldán.

Při neformálním setkání si hosté prohlédli prostory ústavu, seznámili se s jeho historií i nejdůležitějšími současnými aktivitami a plány. Setkání se zúčastnila také členka správního výboru ČSÚZ Ivana Bozděchová a publicista Petr Voldán, autor televizní dokumentární série *Postřehy z Ázerbájdžánu*. Všichni živě diskutovali o stavu, a především o potenciálu a nových možnostech ázerbájdžánsko-české spolupráce, o výměně zkušeností, pomoci v oblasti vzdělávání, podnikání, kultury, IT i dalších. Žádoucí by bylo např. navázat na dosavadní výpomoc při výuce českého jazyka na ázerbájdžánských univerzitách: ČSÚZ např. zakoupil učebnice pro výuku na Bakuské slovanské univerzitě, kde se čeština vyučuje od roku 1996 a od roku 2010 tam funguje Centrum českého jazyka a kultury. Jeho ředitelka Roza Shafiyeva navštívila v minulosti ČSÚZ, následně ústav pozval tři studentky na letní kurz češtiny v letech 2013 a 2014 a zajistil jim stipendium na tento kurz. Obě strany se během setkání shodly, že by byla prospěšná také vzájemná podpora a výměna zkušeností v oblasti medializace a prezentace na sociálních sítích apod.

Ivana Bozděchová

Z lednové besedy v ČSÚZ

Na první přátelskou besedu v roce 2025 přišel do ČSÚZ 30. ledna Bohuslav Větrovský, zástupce mezinárodní společnosti Naturamedicin SE, která vyrábí a distribuuje doplňky stravy na bázi směsi osvědčených bylinek z celého světa.

O léčitelství a účinky bylinek se začal zajímat před několika desítkami let po setkání s děkanem Josefem Valouškem z Židlochovic a několika bylinkářkami, řekl o sobě na úvod besedy B. Větrovský. V devadesátých letech 20. století se navíc dostal do Číny, kde navštívil buddhistické kláštery a seznámil se s tamní alternativní medicínou, filozofií a parapsychologií. Po této studijní přípravě pak na základě spojení poznatků a zkušeností bylinkářské školy u nás a čínské alternativní medicíny začal pracovat na receptech přírodních směsí, které posilují lidský organismus, zbavují ho nežádoucích toxinů, napomáhají psychické rovnováze či snižování množství tuku v břišních stěnách.

V doplňcích stravy, které v ČR vyrábí mezinárodní společnost Naturamedicin a má povolení distribuovat je v USA, Kanadě, na Blízkém Východě či v několika zemích Evropské unie, najdeme v různých poměrech například extrakty z kořenové zeleniny maca peruánská, která je známá jako přírodní adaptogen podporující paměť a dodávající energii a psychickou pohodu. Dále je v nich extrakt z části rostliny kotvičník, houby reishi, ženšenu, šafránu, zeleného čaje či palmy euterpe brazilská.

V současné době lze u firmy Naturamedicin zakoupit Inethan k přírodní detoxikaci organismu, Delwex stimulující vitalitu, fyzický výkon a sexuální funkce, Eqinil, podporující odolnost organismu a regeneraci lymfatického systému, Inyanga napomáhající udržení psychické rovnováhy, Shaya pro zdraví ženských pohlavních orgánů, Fubamex pro snižování viscerálního tuku. Firma vyvinula i řadu přípravků pro děti. Všechny informace o jednotlivých přípravcích i o ceně za balení přípravku pro tříměsíční kúru, která se pohybuje mezi čtyřmi a šesti tisíci korun, zveřejňuje firma na internetu.

B. Větrovský, který v sobě už před lety objevil jisté léčitelské a diagnostické schopnosti, při nichž využívá elektromagnetického pole člověka, zkoumání jazyka či uší, spolupracuje i s lékaři Ústřední vojenské nemocnice či pražského IKEMu.

Hebr

K výstavě *Harmony of the Two Beauties*

Dvě významná mezinárodní kulturní setkání se uskutečnila 18. února a 19. února v nedávno otevřeném **Ázerbájdžánském kulturním domě** v Praze. Pod symbolickým názvem *Harmony of the Two Beauties* („*Harmonie dvou krás/ek*“) byla slavnostně otevřena výstava artefaktů dvou unikátních ručních výrob – českého křišťálu a ázerbájdžánských koberců. Byly záměrně vybrány nejen jako pro obě země tradiční a vysoce reprezentativní, ale i proto, že byly zapsány na seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO. Pozvání na oba večery přijaly předsedkyně ČSÚZ **Hana Hlaváčková** a členka správního výboru **Ivana Bozděchová**. Měly tak možnost setkat se s členy ázerbájdžánské komunity v ČR i s mnohými zástupci diplomatických sborů v Praze. ČSÚZ spolupracuje s bohemisty v Ázerbájdžánu už víc než deset let a několik studentů z univerzity v Baku se zúčastnilo kurzů češtiny, které ČSÚZ pořádá.

Obě akce znamenaly první společenské události pro právě jmenovaného mimořádného a zplnomocněného velvyslance Ázerbájdžánské republiky v ČR **J. E. Yas-hara Teymura Oglu Aliyeva**, který převzal od prezidenta republiky Petra Pavla pověřovací listiny 17. února. Při zahájení výstavy zdůraznil význam propojování na-

šich dvou zemí, jejich kultur a tradic a ocenil zásluhu všech, kteří se na přípravě této unikátní výstavy podíleli. Největší poděkování patří ředitelce Ázerbájdžánského kulturního domu **Leyle Begim**. Slavnostní vernisáže výstavy se zúčastnili jak významní hosté z Baku, především předseda Výboru pro práci s ázerbájdžánskou diasporou Fuad Muradov a ředitel tradičního výrobce koberců, společnosti Azerxalca Emin Mammadov, tak z české strany generální ředitel CzechTrade Radomil Doležal a Robert Halama, představitel rodinné sklářské firmy Halama založené v roce 1932 v Železném Brodě. Výstavu zpestřil svým krátkým vystoupením Petr Voldán, který se s přítomnými podělil o své cestovatelské zážitky z natáčení televizního pořadu „Postřehy odjinud“ z Ázerbájdžánu. Hosté dále měli možnost vyzkoušet si zručnost při tvorbě obou produktů – při ručním tkaní koberců společností Azerkhalcha i u ryteckého stroje firmy Halama.

Výstava *Harmony of the Two Beauties* byla v Ázerbájdžánském kulturním centru, na adrese Krakovská 9, Praha 1 otevřena denně od 16 do 20 hodin do 16. března 2025 a byla prodejní.

Ivana Bozděchová

O češtině na Filozofické fakultě v Lublani

V rámci programu Erasmus navštívila členka správního výboru ČSÚZ doc. PhDr. Ivana Bozděchová Filozofickou fakultu Univerzity v Lublani a jejím studentům bohemistiky přednášela o současné slovní zásobě a slovtvorbě češtiny. Zároveň se jako oponentka zúčastnila obhajoby disertační práce Mgr. Zdenky Kohoutkové, lektorky češtiny v Záhřebu na téma Srovnání názvů brouků v češtině a slovinštině. Během svého pobytu doc. Bozděchová také na velvyslanectví ČR v Lublani diskutovala o možnostech spolupráce v oblasti bohemistiky s velvyslancem Jiřím Kudělou, který je absolventem FF UK v oboru historie, pomocných věd historických a etnografie.

Bohemistika má ve Slovinsku dlouhou tradici. Po založení Univerzity v Lublani v roce 1919 byl mezi prvními zřízen lektorát českého jazyka (1922) a čeština se tam začala vyučovat jako výběrový jazyk.

Ivana Bozděchová

Sokol San Francisco slaví 120 let

Sokolská jednota v San Francisku oslavila v říjnu 2024 své 120. výročí. Působí od roku 1904 a slouží členům české, slovenské a americké komunity v severní Kalifornii. Sokol San Francisco spadá pod American Sokol Association (Americký Sokol), který byl založen českými imigranty do Spojených států na přelomu 20. století po vzoru Sokola založeného Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem v roce 1882 v českých zemích. Je to organizace propagující tělesnou a psychickou vitalitu. Postupem času Sokol San Francisco rozšířil své poslání a dnes nabízí širokou škálu kulturních, vzdělávacích a společenských aktivit.

Sokol SF podporuje české, slovenské a moravské dědictví prostřednictvím folklorních festivalů, virtuálních kurzů vaření a kulturních a historických přednášek. Pořádá také rodinné pikniky a měsíční turistické výlety po oblasti Sanfranciského zálivu, například do Berkeley Hills, Presidio Parku v San Francisku, na pláž nebo do kopců v East Bay.

Loni již po páté se Sokol SF aktivně účastnil každoročního Sokolského běhu republiky, což je komunitní akce oslavující vznik Československa. Tento běh organizuje Česká obec sokolská a koná se v mnoha místech nejen v České republice, ale i po celém světě, čímž propojuje sokolské jednoty na mezinárodní úrovni. Je to příležitost pro členy sejit se, užít si zdravý pohyb a zároveň si připomenout své společné dědictví.

Loni v létě vyslal Sokol San Francisco 16 svých členek na XVII. všesokolský slet v Praze. Všechny se zúčastnily slavnostního průvodu ulicemi Prahy a vystoupily s choreografií „Babí léto“ a ve skladbě „Jdi za štěstím“ ve Fortuna Areně. Byl to nezapomenutelný zážitek, který nejenže posílil národní a mezinárodní sokolskou soukromost, ale také ještě víc prohloubil jejich vztah k českým kořenům.

V říjnu 2024 uspořádal Sokol SF svůj třetí český a slovenský festival v Orinda v Kalifornii, aby uctil 120. výročí založení Sokola SF a oslavil bohatou, propojenou historií a kulturní dědictvím. V duchu pravého sokolství byla tato akce také příležitostí k upevnění vazeb mezi účastníky.

Za zmínku stojí, že Sokol SF se při organizaci akcí, jako je tento festival a výše zmíněné aktivity, do značné míry spoléhá na grant Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Veškerá činnost organizace je zajišťována výhradně dobrovolníky Sokola San Francisco.

Jana Branisa

Událo se v ČR

1. ledna 2025 – Prvním miminkem, které se letos narodilo, byla holčička Tamara. Přišla na svět v první minutě nového roku ve Vyškově. V brněnské porodnici se pak o pět minut později narodil první chlapec, Tobiáš.

1. ledna 2025 – Podle právě zveřejněných policejních statistik bylo v roce 2024 v ČR nejméně obětí dopravních nehod od roku 1961. Na českých silnicích vloni zemřelo 443 lidí.

2. ledna 2025 – Tisíce koledníků na řadě míst v Česku zahájili tradiční tříkrálovou charitativní sbírku, která trvala do 14. ledna. V Uherském Hradišti slavnostní průvod zpestřili tři jezdci s korunami na hlavách. Šlo již o pětadvacátý ročník sbírky.

6. ledna 2025 – Hospodaření státu skončilo loni v deficitu 271,4 miliardy korun. Zadlužení ale kvůli vysokým deficitům dál rychle rostlo. Státní dluh stoupl během loňského roku o 254 miliard na 3,365 bilionu korun. Na každého Čecha tak teoreticky připadá dluh téměř 309 tisíc Kč.

8. ledna 2025 – Ministři jednomyslně schválili nominaci Lenky Bradáčové na post nejvyšší státní zástupkyně. Mandát je podle zákona sedmiletý. Bradáčová nahradí Igora Stříže, který oznámil rezignaci a ve funkci skončí 31. března.

9. ledna 2025 – Nezaměstnanost v Česku v prosinci po dlouhé době překročila hranici čtyř procent, a dostala se na 4,1 procenta, což je nejvíc od dubna 2021. V rámci EU je ale míra nezaměstnanosti v Česku stále nejnižší. Informoval o tom Úřad práce.

10. ledna 2025 – České pivovary vloni vyvezly nejvíc piva v historii. Od ledna do listopadu to bylo 5,74 milionů hektolitřů. Dosud nejúspěšnější rok byl 2022, kdy se vyvezlo 5,5 milionu hektolitřů. Největšími trhy jsou Slovensko, Německo a Polsko, za nimi je Rusko. Za růstem exportu je podle odborníků přístup Česka na jednotný evropský trh, nízké náklady, vysoká kvalita a dobrá pověst.

18. ledna 2025 – Martin Macík s navigátorem Františkem Tomáškem a mechanikem Davidem Švandou přivezli domů zlaté medaile za vítězství ve slavném závodě Rallye Dakar v kategorii kamiony. Obhájili tak loňské vítězství. Ve stejné kategorii Aleš Loprais skončil třetí.

20. ledna 2025 – Premiér Petr Fiala přivítal v Praze předsedu vlády Vietnamu Pham Minh Chinha. Společně se dohodli na povýšení česko-vietnamských vztahů na strategické partnerství, které má za cíl posílit obchodní, investiční a obrannou spolupráci a podporovat společné projekty v oblastech vědy, vzdělávání, cestovního ruchu a dalších. Během setkání byly rovněž podepsány významné dohody zaměřené na spolupráci ve školství a na výcvik pilotů.

24. ledna 2025 – Na konci loňského roku evidovalo ministerstvo vnitra téměř 1,1 milionu cizinců žijících v ČR. Za deset let jich přibýlo 642 tisíc. Cizinci tak aktuálně tvoří desetinu obyvatel Česka. Nejpočetnější skupinu, víc než polovinu, tvoří Ukrajinci, na druhém místě jsou Slováci – 120 tisíc. Dále v ČR žijí Vietnamci (69 tisíc), Rusové (39 tisíc), Rumuni (přes 21 tisíc) či Poláci (téměř 18 tisíc). Počty občanů dalších zemí schengenského prostoru nejsou zcela přesné, protože se nemusejí registrovat.

26. ledna 2025 – V třinecké Werk Areně byla za účasti prezidenta Petra Pavla zahájena úvodním ceremoniálem největší akce určená nejmladším sportovcům v Česku Olympiáda dětí a mládeže. Během letošního 22. ročníku během čtyř dnů víc než tisícovka účastníků bojovala v jedenácti sportech o celkem 330 medailí.

29. ledna 2025 – Cizinci tvoří mezi živnostníky působícími v ČR téměř 10 procent, od roku 2022 se jejich počet zvyšoval. Nejvíce živnostníků cizinců pochází z Ukrajiny, Slovenska, Ruska, Vietnamu a Rumunska. Informovala o tom poradenská společnost Dun a Bradstreet. Na konci roku 2024 mělo živnostenský list víc než 180 tisíc cizinců, z toho víc než třetina jsou Ukrajinci.

30. ledna 2025 – Ministerstvo kultury ČR zařadilo pivní kulturu v České republice na Seznam nehmotných statků tradiční lidové kultury ČR. To dá možnost ucházet se o zápis na světový seznam UNESCO. V Česku je přes 550 pivovarů a pivovarnický sektor zaměstnává na 65 tisíc lidí.

31. ledna 2025 – Největší pokles skleníkových plynů od 90. let zaznamenalo Česko za rok 2023. Celkem se v zemi vyprodukovalo 99 milionů tun emisí, což bylo o 17,5 milionu tun (15%) méně, než rok před tím. Vyplynulo to z dat, které ministerstvo životního prostředí právě poslalo Evropské komisi. Od roku 1990 se emise celkově snížily o 47 procent, cílem EU je do roku 2030 snížit emise o 55 procent v porovnání s počátkem 90. let.

5. února 2025 – Prezident Petr Pavel přijal na Pražském hradě prezidenta Portugalské republiky Marcela Rebelu de Sousa. Obě hlavy států se shodují na podpoře Ukrajiny a zdůrazňují význam transatlantických vazeb pro bezpečnost a prosperitu nejen Evropy, ale i USA. Pokud jde o obchod mezi Českem a Portugalskem, konstatovali, že existuje ještě prostor pro zlepšení a obě země by mohly spolupracovat například na projektech dopravní infrastruktury v Africe.

9. února 2025 – Devětadvacetiletá lyžařka Ester Ledecká přivezla z mistrovství světa v alpském lyžování v rakouském Saalbachu bronzovou medaili.

6. – 9. února 2025 – V Bedřichově v Jizerských horách se jely lyžařské závody 58. ročníku Jizerské padesátky. V hlavním závodu, který je považován za jeden ze čtyř nejprestižnějších dálkových běhů světa, zvítězili Ole Jörgen Bruvoll a Anikken Gjerde Alnaes z Norska.

9. února 2025 – V Česku začaly folklorní masopustní průvody, kterými se lidé v předkřesťanských dobách loučili se zimou. Průvody, ve kterých vystupují v komických skecích a tančí klasické historické maškary, putují na venkově od domu k domu a dostávají výslužku, jsou na seznamu nehmotného světového kulturního dědictví UNESCO. Průvody se konají o víkendech v různých místech až do poloviny března.

11. února 2025 – Podle Indexu prosperity a finančního zdraví, který sestavuje Česká spořitelna a platforma Evropa v datech, je Česko aktuálně devátou nejzdravější ekonomikou v Evropské unii. Důvodem je nižší inflace a také skutečnost, že čím dál větší část příjmů a kapitálu zůstává v ČR. Dalšímu zlepšení zatím brání strukturální limity a nízká přidaná hodnota, kterou ekonomika generuje.

13. února 2025 – Smíšená štafeta ve složení Vítězslav Hornig, Tereza Voborníková, Jessica Jislová a Michal Krčmář přivezla stříbrné medaile, které vybojovala na biatlonovém mistrovství světa ve švýcarském Lenzerheide.

17. února 2025 – Prezident Petr Pavel vetoval vládní zákon upravující platy ústavních činitelů. Opozice ocenila, že se prezident konečně jednou vůči vládě vymezil.

25. února 2025 – Čeští zemědělci vyjeli se stovkami traktorů na silnice všech krajů ČR na protest proti dovozům ze zemí mimo EU. Na hranicích se setkali s protestujícími zemědělci ze sousedních zemí.

28. února 2025 – Jak potvrdilo ministerstvo financí, český státní dluh loni vzrostl o 254,3 miliardy korun na 3,365 bilionu korun. Na každého Čecha tak teoreticky připadl dluh 308 812 korun. Míra zadlužení tak vzrostla na 42 procent hrubého domácího produktu. Za zvýšením dluhu stojí zejména vydání nových státních dluhopisů, které ministerstvo financí využilo k financování rozpočtového schodku.

1. března 2025 – Čeští otužilci vytvořili nový světový rekord. Do chladné vody jezera Most vstoupilo najednou 2 461 lidí. Překonali tak dosavadní rekord z Polska, který činil 1 799 otužilců v jednu chvíli na jednom místě. Výkon českých otužilců byl zapsán do Guinnessovy knihy světových rekordů.

1. března 2025 – Češi odcházejí do důchodu dříve, než je průměr Evropské unie, který je nyní 61,3 roku. Češi fakticky začínají brát penzi v průměru v necelých 61 letech. 27,5 procenta seniorů ale pokračuje jako pracující důchodci. To je dvojnásobek stavu v Evropské unii. Vyplynulo to z údajů Českého statistického úřadu vycházejících z dat Eurostatu.

4. března 2025 – Platy českých vrcholných politiků vzrostou letos o 7 procent. Poslanci o tom rozhodli přehlasováním veta, kterým prezident Petr Pavel zamítl navrženou novelu zákona. Prezidentské veto přehlasovali poslanci ODS, TOP09, KDU-ČSL a STAN, 91 poslanců opozice z ANO, SPD a Piráti byli proti a novelu tvrdě kritizovali.

5. března 2025 – Prezidenti ČR, Slovenska a Rakouska se sešli ve Slavkově u Brna. Shodli se na názoru, že by Evropská unie měla o situaci na Ukrajině jednat s USA jako jeden celek. Podle českého a slovenského prezidenta by současná rozdílnost pohledů na otázky zahraniční a bezpečnostní politiky neměla negativně ovlivňovat vztahy mezi Českou a Slovenskou republikou.

5. března 2025 – Poslanci vládní čtyřkoalice schválili tzv. velkou mediální novelu, která zvyšuje koncesionářské poplatky a rozšiřuje okruh poplatníků. Zvýšení představuje zhruba 25 korun měsíčně. Měsíční poplatek za poslech rozhlasu bude 55 korun a naposled se zvyšoval před osmnácti lety, za televizi bude činit 150 korun. Naposledy se zvyšoval před patnácti lety.

6. března 2025 – V Novém Městě na Moravě odstartovaly závody Světového poháru v biatlonu.

8. března 2025 – Zaměstnané ženy v Česku vydělávají v průměru o 17,1 procenta méně, než muži. Z 33 zemí OECD zaujaly Česky 23. místo, což je nejhorší výsledek za posledních osm let. Nepříznivě působí tradičně dlouhá rodičovská dovolená. Podle Eurostatu panuje v ČR třetí nejvyšší platová nerovnost z celé Evropské unie.

8. března 2025 – Česká filmová a televizní akademie udělila České lvy za nejlepší filmovou a televizní tvorbu uplynulého roku. Ve 32. ročníku soutěže cenu za nejlepší

film získal snímek Vlasy. Ocenění si odnesli i jeho tvůrci Jiří Mádl za scénář a režii a Tatiana Pauhofová a Stanislav Majer za nejlepší herečku a herce ve vedlejší roli. Nejlepší herečkou v hlavní roli je Pavla Beretová (Rok vdovy), nejlepší herec v hlavní roli Oldřich Kaiser (Zahradníkův rok).

10. března 2025 – Jedno stříbro a dva bronzové přivezli do Prahy čeští atleti z halového mistrovství Evropy v Nizozemsku. Třetí místo vybojovala štafeta čtvrtkařek Nikoleta Jichová, Lada Vondrová, Lurdes Gloria Manuel a Tereza Petržílková. Vicemistrem Evropy se stal výškař Jan Štefela a druhý bronz bral koulař Tomáš Staněk.

13. března 2025 – Prezident Petr Pavel jmenoval fyzika Radomíra Pánka (49) předsedou Akademie věd ČR. Pánek, dosavadní ředitel Ústavu fyziky plazmatu, vystřídá Evu Zažímalovou, která ukončila své druhé funkční období.

17. března 2025 – Tuzemské společnosti poslaly loni svým zahraničním vlastníkům na dividendách celkem 312 miliard korun. Dalších 44,2 miliardy vyplatily firmy do zahraničí na úrocích. Vyplývalo to z dat České národní banky. Z celkového zisku v ČR zahraniční vlastníci reinvestovali necelých 30 procent. Nejvyšší dividendy odesílají z Česka banky a pojišťovny, automobilky nebo firmy působící v oblasti informačních technologií.

17. března 2025 – Byly vyhlášeny výsledky ankety, ve které hlasují současní i bývalí hráči, trenéři, fotbaloví funkcionáři a novináři o nejlepším českém fotbalistovi roku. Nejlepším fotbalistou roku 2024 se stal kapitán národního týmu Tomáš Souček. Na druhém místě skončil Lukáš Provod, na třetím Pavel Šulc. U příležitosti jubilejního 60. ročníku ankety byla vyhlášena nová kategorie Diamantový Fotbalista roku, jímž byl zvolen Petr Čech.

20. března 2025 – Ester Ledecká se stala první ženou, která v jedné sezóně získala medaile ze šampionátů ve dvou různých disciplínách mezinárodní lyžařské federace. Ve svých třiceti letech se na snowboardovém mistrovství světa ve Svatém Mořici stala mistryní světa v obřím slalomu, v únoru si za třetí místo v alpském lyžování přivezla bronzovou medaili.

26. března 2025 – Na mimořádné schůzi Sněmovny se poslanci vládních stran ODS, TOP09, KDU-ČSL a STAN spolu s Piráty ztotožnili s návrhem vlády navýšit výdaje na obranu minimálně na 3 procenta HDP. Poslanci opozičních ANO a SPD na znamení nesouhlasu s návrhem premiéra Petra Fialy, aby jednání bylo neveřejné, ze sálu odešli. Jednání se ale zúčastnil prezident Petr Pavel. Podle průzkumů veřejného mínění si zvýšení výdajů na obranu přeje třetina Čechů. Ovšem čtyři pětiny Čechů by se dobrovolně nepřihlásilo do armády ani v případě napadení ČR či jiné země NATO.

Hebr

Kulatá a polokulatá výročí v krajaňském kalendáři – únor, březen, duben 2025

1. února 1920 – před 105 lety – se v chorvatské Končenci narodil **Josef O. Matušek**, krajaňský pedagog, básník, publicista a historik krajaňské komunity v Chorvatsku, autor řady zásadních publikací o historii Čechů a Slováků v zemích bývalé Jugoslávie. Rodina Matušků měla své kořeny v Čechách na Chrudimsku. Jeho prarodiče se přestěhovali za půdou do Chorvatska v roce 1872. Po narození Josefa Matuška se rodiče přestěhovali z Končence na dvůr Grič mezi Karlovcem a Metlikou. Obecnou školu vychodil Josef v Mašiči, gymnázium absolvoval v Nové Hradišce a Učitelství ústav v Osijeku. Jeho prvním učitelstvím byla vesnička Bok u Sisaku, Vyšší pedagogickou školu vystudoval dálkově v Záhřebu a vysokoškolská studia zakončil na Filozofické fakultě Záhřebské univerzity. Poté se stal profesorem chorvatštiny a češtiny na gymnáziu v Daruvaru. Když byla založena Pedagogická akademie v Pakraci, stal se v roce 1960 vedoucím katedry chorvatštiny a češtiny. V roce 1964 prošel postgraduálním studiem v Praze. V roce 1967 nastoupil v Daruvaru jako ředitel a šéfredaktor krajaňského vydavatelství Jednota. Zemřel 5. srpna 2003 v Končenci. Kromě bohaté básnické a publicistické tvorby vydal Josef O. Matušek v roce 1994 knihu „Češi v Chorvatsku“. V roce 1997 vydal publikaci „90 let knihovny České besedy v Daruvaru (1907–1997)“ a knihu „Slovo psané a vyřčené“. Nedokončeným dílem zůstal jeho záměr sestavit lexikon významných Čechů, kteří buď vynikli jako pracovníci v krajaňském životě nebo jako odborníci v chorvatském prostředí. V roce 1999 obdržel Josef O. Matušek na návrh Československého ústavu zahraničního z rukou tehdejšího ministra zahraničních věcí ČR Jana Kavana Cenu Gratias agit za šíření dobrého jména České republiky.

4. února 1820 – před 205 lety – se ve Vídni narodila **Božena Němcová**, dívčím jménem Barbora Panklová, česká spisovatelka a buditelka. Byla dcerou panského kočího Josefa Pankla, rakouského Němce, a české služky Terezie Novotné. Děťství prožila v Ratibořicích u České Skalice, kde oba rodiče byli zaměstnáni u vévodkyně Zaháňské. V mládí na ni silně zapůsobila osobnost babičky Magdalény Novotné, tkadleny z Náchoda. Když byla v dívčích letech na vychování v úřednické rodině v Chvalkovicích, přišla poprvé – prostřednictvím německých knih – do styku se světem literatury. V roce 1837 byla provdána za úředníka finanční stráže Josefa Němce, o patnáct let staršího než ona, se kterým měla čtyři děti. Rodina se často stěhovala, jak byl Němec služebně překládán. V Praze se v letech 1842 až 1845 dostala Němcová do společnosti vlastenecké inteligence. Tato tři léta jsou dobou jejího velkého duševního a vzdělanostního vývoje. Pro horlivou politickou činnost obou manželů za revoluce v roce 1848 byl Němec i nadále služebně překládán, později vyšetřován a propuštěn ze zaměstnání. Po manželově přeložení do Uher se Němcová s dětmi přestěhovala do Prahy. Sebe a děti živila z hubených literárních honorářů a z příležitostných, často pokořujících podpor. Většinou žila s dětmi ve velké nouzi. Do konce života byla pod policejním dozorem. Do literatury vstoupila za prvního pražského pobytu básněmi. Osobitý vpravěčský talent literárně uplatnila v prvním

prozaickém díle „Národní báchorky a pověsti“. Povídkové dílo Boženy Němcové vzniklo v posledních letech jejího života. Připomeňme povídky: „Chudí lidé“, „Divá Bára“, „Dobrý člověk“, „V zámku a v podzámčí“, „Pohorská vesnice“. Vrcholným jejím dílem je povídka „Babička“ (1855), která je zpracována metodou obrazů ze života. Němcová ji psala v době svého největšího tvůrčího vzepětí, které následovalo po těžkém duševním otřesu způsobeném smrtí nejstaršího syna. V roce 1861 odešla po rozchodu s manželem do Litomyšle redigovat své spisy, ale úplné tělesné i duševní vyčerpání jí už nedovolilo tuto práci provést. Zemřela 21. ledna 1862 v Praze.

6. února 1895 – před 130 lety – se v Praze narodil významný český novinář a spisovatel **Ferdinand Peroutka**. Začínal v roce 1919 jako redaktor deníku Tribuna. V letech 1924 až 1939 řídil kulturně-politickou revue Přítomnost a současně psal do Lidových novin. Jeho styl vynikal barvitostí, ironickým, střízlivým a pronikavým pohledem na aktuální dění. Filozoficky vycházel z pragmatismu. Byl „pátečníkem“, pravidelným hostem setkání s T. G. Masarykem a několika významnými osobnostmi u Karla Čapka. Vydal v té době sborník úvah „Jací jsme“ a čtyřsvazkové dílo „Budování státu“. Za své vystupování a psaní byl za druhé světové války vězněn v koncentračních táborech Dachau a Buchenwaldu. Po osvobození řídil do roku 1948 Dnešek a Svobodné noviny. Jeho práce a hlavně jeho skepse k perspektivám demokracie v osvobozeném Československu mu vynesly nepřízeň vládnoucích politiků. Proto po únoru 1948 odešel do exilu a od roku 1950 žil v USA. Zapojoval se do vysílání Rádia Svobodná Evropa, psal do řady amerických i krajanských novin a časopisů. Vydal sbírky politických úvah „Byl Edvard Beneš vinen?“ a „Demokratický manifest“ a prózy „Oblak a valčík“ a „Pozdější život panny“. V USA byl členem prezidia i výkonného výboru exilové Rady svobodného Československa. Zemřel 20. dubna 1978 v New Yorku.

6. února 1905 – před 120 lety – se v Praze narodil **Jan Werich**, český herec a spisovatel. Studoval práva, ale nedokončil je. V roce 1926 jej Jiří Voskovec přivedl do Devětsilu. 19. dubna 1927 společně uvedli v sále malostranské Umělecké besedy svou divadelní prvotinu „West Pocket Revue“. Úspěch způsobil, že se na podzim téhož roku stal Jan Werich členem zprofesionalizovaného Osvobozeného divadla. Do roku 1932 byl spoluautorem deseti revuálních her s různými náměty, které měly diváky především pobavit. Hudbu k písňovým textům psal Jaroslav Ježek. Antickou revui „Caesar“ však společně s Jiřím Voskovcem vstoupili na cestu politické satiry, kterou reagovali na nejistotu, hospodářskou krizi a na narůstající nebezpečí fašismu a války. Následovaly hry „Rub a líc“, „Těžká Barbora“ či „Pěst na oko“. Společně natočili několik filmů („Hej rup“, „Peníze nebo život“, „Pudr a benzín“ atd.) Po Mnichovu v roce 1938 bylo Osvobozené divadlo zavřeno. Nacistická hrozba přiměla těsně před okupací Voskovce, Wericha a Ježka k emigraci do USA. Tam se všichni snažili pokračovat v divadelní práci. Společně s Voskovcem Werich připravoval protifašistické rozhlasové pořady. Po osvobození se Jan Werich vrátil do vlasti a hostoval v Realistickém divadle. Po příjezdu Jiřího Voskovce se podílel na obnovení Osvobozeného divadla, které uvedlo americký muzikál „Divotvorný hrnec“. Po únoru 1948 se Voskovec rozhodl pro opětovnou emigraci, ale Werich zůstal ve vlasti. Působil v operetním divadle v Karlíně, byl ředitelem Divadla satiry – později Divadla

ABC (1956 až 1961). Zde ve znovu uváděných hrách Osvobozeného divadla vytvořil dvojici s Miroslavem Horníčkem. Hrál také ve filmech („Císařův pekař, Pekařův císař“, „Byl jednou jeden král“, „Až přijde kocour“ atd.). V 60. letech se věnoval překladatelské a spisovatelské činnosti (např. „Fimfárum“), natáčel písničky a v televizi hrál v inscenacích, např. „Medvěd“, „Uspořená libra“, „Kočár nejsvětější svátosti“ atd. Moudrá, inteligentní a vtipná vystoupení odsuzující lidskou hloupost získala Werichovi úctu nejen mladých nekonformních divadelníků (např. Jiří Suchý a Jiří Šlitr, Jiří Grossman a Miloslav Šimek), pro které to byla velká inspirace, ale i celé veřejnosti. V době tzv. Pražského jara v roce 1968 komentoval již nemocný Jan Werich aktuální politické dění v televizním pořadu Vladimíra Škutiny „Co tomu říkáte, pane Werich?“. Po srpnu 1968 se Werich stal pro normalizátory nepohodlný a uvažoval o exilu, ale byl vážně nemocný. Zemřel 31. října 1980 v Praze.

11. února 1905 – před 120 lety – se ve Zlonicích u Prahy narodil **Eduard Ingriš**, učitel, pianista, filmový a divadelní herec, hudební skladatel populárních a klasických operet, symfonií a hudby k filmům, libretista, dirigent, režisér, kameraman a mořeplavec. Jeho přínos české kultuře, především hudebnímu a divadelnímu umění, je nesmírně bohatý. Jeho otec, rakouský důstojník, později přednosta železniční stanice a úředník ředitelství státních drah, hrál virtuózně na ceteru, výborně na housle a trubku, účinkoval v symfonickém orchestru pražských železničářů, který dirigoval a později měl vlastní dechovou kapelu. Ingrišova matka byla znamenitá klavíristka a měla melodický hlas. Po studiích na konzervatoři působil Eduard Ingriš jako učitel na základních školách, ale když se mu naskytla příležitost zakotvit v divadle, přijal místo zpěváka a operetního herce v pražském divadle Na Slupi. Záhy byl dirigentem nejen v tomto divadle, ale také ve smíchovské Aréně a v karlínském Variété, pro které současně komponoval hudbu. Ingrišovou první operetou, kterou dirigoval, byla „Katinka“ Karla Hašlera, švagra Rudolfa Frimla. Takto se Eduard Ingriš dostal k operetě, která mu předurčila, aby se stal jedním z nejoblíbenějších českých písničkářů a libretistů. Dvacet let skládal a dirigoval ve všech pražských divadlech. Složil více než šedesát revolučních operet, hudebních komedií a přes tisíc melodií. Z té doby se datují mnohá jeho přátelství s kolegy hudebníky a herci, např. J. Voskovcem, J. Werichem, J. Ježkem, R. A. Dvorským, K. Hašlerem, Járrou Kohoutem a dalšími. Především v trudných letech druhé světové války dokázal odpoutat své obecenstvo od strastí a každodenních starostí a zároveň povzbudit k vlasteneckému citění. Některé Ingrišovy písně, například všem známá skladba „Niagara“, se staly nesmrtelnými. Po roce 1948 odešel Ingriš do ciziny. Po dlouhých peripetiích s úřady v zemích Jižní Ameriky se vydal proti proudu Amazonky, přešel druhé nejvyšší horstvo světa Andy a dostal se do Peru. V zemi Inků našel na čtrnáct let pokojný život. Pro Peruánce byl nesmírným přínosem v oblasti kultury, umění a humanismu. Jako ředitel Národního symfonického orchestru vykonal obrovskou práci, neboť pozvedl orchestr na vysokou úroveň a získal mu prestiž, kterou se zařadil k nejlepším orchestrům Latinské Ameriky. V Peru se také uplatnil jako kameraman. Natočil třináct dobrodružných filmů pro hollywoodskou televizi, pracoval pro časopisy, noviny a knihy a z výdělků financoval své velké expedice. Spolupracoval s norským mořeplavcem Thorem Heyerdalem. Rozhodl se potvrdit jeho teorii, že Inkové z Peru přispěli k osídlení ostrovů

Polynésie. Koncem padesátých let miliony lidí, především na západní polokouli, mohly sledovat jeho expedice v televizi a při jeho filmových přednáškách po USA a Kanadě. V roce 1962 opustil Eduard Ingriš Peru. Usadil se v Los Angeles, kde jsou hollywoodské filmové ateliéry a kde již byl dobře zapsán. Mohl proto bez přerušení pokračovat v tvorbě filmů a operet. V létě 1965 se oženil s vynikající pěvkyní Ninou Karpuškinovou. Eduard Ingriš zemřel 12. ledna 1991 v So. Lake Tahoe ve státě Kalifornie v USA.

11. února 1945 – před 80 lety – zemřel v koncentračním táboře Dachau český krajský učitel a novinář z Jugoslávie **Vojta Režný**. Byl významnou postavou krajské komunity v Chorvatsku a v celé Jugoslávii a redaktorem Československých listů, které vycházely v Záhřebu. Vojta Režný prosazoval mezi krajany vybudování československé politické organizace na půdě Jugoslávie. Stál v čele organizátorů Československé pokrokové rolnické strany. Toto úsilí však naráželo na odpor a ve volbách v roce 1920 strana propadla. Teprve potom se přidal ke stoupencům založení krajského nepolitického sdružení Československého svazu v království SHS. Tam se stal tajemníkem, ale v roce 1934 musel funkci opustit, protože se nikdy beze zbytku nevzdal svých předchozích názorů. Konflikt tenkrát pomohl řešit i předseda Československého ústavu zahraničního Jan Auerhan. Režný nejprve nastoupil místo učitele v Sarajevu, ale nakonec se přestěhoval do Československa. Jeho účast v domácím protifašistickém odboji měla za následek zatčení, věznění v koncentračním táboře a smrt.

12. února 1990 – před 35 lety – zemřel v Breckenringe ve státě Colorado v USA JUDr. **Josef Novák**. Narodil se 20. července 1920 v Praze. Vystudoval práva na Univerzitě Karlově v Praze a doktorát získal v roce 1947. Současně byl činný ve vysokoškolských organizacích a spolcích, a to nejen sportovně, ale i politicky. Po únoru 1948 opustil vlast. Usadil se nejprve v Chicagu, kde pomáhal organizovat krajské podniky. Většinu neděl trávil na farmě generála Mikuláše Ferjenčíka, významného činitele Slovenského národního povstání z roku 1944, předsedy Československé národní rady americké. Pomáhal nově přicházejícím československým emigrantům. V letech 1950 až 1952 hrál hokej za chicagské amatérské mužstvo Chicago Hornest. Později se s rodinou přestěhoval do Kalifornie k americké armádě, odkud pak přesídlil do Heidelbergu v Německu, kde pracoval sedmadvacet let, až do svého odchodu na penzi, jako šéf Resources management Division, US Army v Evropě. Byl členem Zastupitelstva Rady svobodného Československa, Společnosti pro vědy a umění, Svazu československých sportovců, Československé národní rady americké a dalších spolků. Zemřel při lyžování ve Skalistých horách v USA.

14. února 1865 – před 160 lety – byl v St. Louis v USA založen **tělocvičný sbor Sokol**, první na půdě Ameriky. Heslo „Ve zdravém těle, zdravý duch“ zakladatelů Sokola Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera zde začali propagovat a realizovat krajané vedení učitelem a kazatelem E. B. Erbenem. První sokolskou jednotu vytvořilo 65 sokolů a prvním starostou Sokola St. Louis se stal krajan Kovanda. Prvními cvičiteli byli Erben, Kořínek a Vostrovský. Usilovnou prací a z finančních darů otevřeli v roce 1890 v St. Louis na rozhraní ulic Dolman a Allen Avenue vlastní sokolovnu. Když v roce 1965 slavili sokolové v St. Louis sté výročí svého založení, mohli se

pochlubit i konáním čtyř sokolských sletů: 1904, 1940, 1955 a 1965. V současnosti sídlí v nové budově zvané Czech Hall. Sokol St. Louis patří dosud k nejaktivnějším sokolským jednotám v USA.

26. února 1770 – před 255 lety – se v Praze narodil **Antonín Rejcha**, jeden z významných představitelů české hudební emigrace. Dostalo se mu hudebního vzdělání a stal se skladatelem, hudebním teoretikem i pedagogem. V letech 1802 až 1808 působil ve Vídni. Od roku 1808 až do své smrti žil, tvořil a učil v Paříži. Jeho dílo je rozsáhlé. Obsahuje komorní klavírní skladby, orchestrální díla, instrumentální koncerty, opery, díla vokální a další. Vydal řadu teoretických spisů, např. „Nauka o melodii“, „Nauka o harmonii“, „Nauka o hudební a dramatické skladbě“ atd. Ustálil novodobé pojetí dechového kvinteta. Jeho skladby jsou trvalým repertoárem českého, francouzského i mezinárodního hudebního světa. Ještě za života se mu ve Francii dostalo těch nejvyšších uznání – byl nositelem Řádu čestné legie a členem Francouzské akademie. Jeho žáky byli např. H. Berlioz, C. Franck, Ch. Gounod, F. Liszt a další. Antonín Rejcha zemřel 28. května 1836 v Paříži a byl pochován na hřbitově Père Lachaise. Jeho náhrobek je dodnes v 7. oddíle Avenue Casir Perier.

7. března 1960 – před 65 lety – se v ostravské rodině lékařů, kteří zasvětili značnou část života tenisu, narodil nejlepší český tenista všech dob **Ivan Lendl**. Jeho závatná sportovní kariéra začala v roce 1978, kdy se stal juniorským mistrem světa. V roce 1980 byl členem vítězného daviscapového týmu. V letech 1981 a 1982 byl vítězem závěrečného šampionátu master Grand Prix a v roce 1984 se stal vítězem mezinárodního mistrovství Francie. Poté, po rozporech s naším tenisovým svazem a politickými činiteli, odešel do Spojených států amerických, kde dále hrál a provozoval tenisovou školu. Zvítězil v desítkách turnajů, získal tituly v osmi grandslamových turnajích s výjimkou Wimbledonu. V osmdesátých letech patřil na západní polokouli k nejznámějším osobnostem z Československa. Za svou sportovní kariéru si vydělal přes 20 milionů dolarů. V roce 1992 získal americké občanství. Ještě předtím se oženil s dcerou bývalého amerického prezidenta Jima Cartera Samanthou. Manželé žijí v Greenwichi a mají pět dcer – Mariku, Caroline, Isabelu, Danielu a Nikolu Antonii. V roce 1994 ukončil Lendl profesionální tenisovou kariéru a věnoval se závodně i rekreačně golfu. V roce 2004 ohlásil pro zdravotní problémy (artróza bederních kloubů a trvalé poranění šlach) ukončení veškeré sportovní činnosti.

8. března 1885 – před 140 lety – se v Praze narodil středoškolský profesor **Josef Hříbek**. V roce 1928 se stal členem Československého ústavu zahraničního. Před druhou světovou válkou a po ní byl do roku 1948 i jeho příležitostným zaměstnancem. Po roce 1945 byl redaktorem týdenního bulletinu „Korespondence československého ústavu zahraničního“ do doby, než začal vycházet „Československý svět“. Josef Hříbek navštívil řadu krajanských komunit v Číně, Íránu a v zemích Evropy a o krajanech publikoval i v tisku. Své články a fotografie shrnul do dvoudílného svazku „Naši v cizině“, který existuje jen v jediném exempláři a je v majetku rodiny. Tiskem vyšel jeho dvoudílný cestopis „V zemi lva a slunce“ o Íránu. Profesor Josef Hříbek zemřel 27. května 1972.

10. března 1900 – před 125 lety – vyšlo v Chicagu první číslo týdeníku „Spravedlnost“, orgánu české větve Socialistické strany v Americe. Vydavatelem bylo České socialistické družstvo v Chicagu a list byl věnován zájmům pracujících lidí. Jako redaktori se v něm vystřídali F. Hlaváček, K. Pergler, J. J. Král, J. Beránek, V. Petřelka, M. Švagrovský a B. Bittner. Časopis zanikl v roce 1914. Od 4. července 1905 vycházel v Chicagu deník téhož jména s podtitulem „Deník Česko-slovenské socialistické strany v Americe“ a ve vedení se vystřídali titíž redaktori. V roce 1930 se deník sloučil s časopisy „Zájmy lidu“ a „Detroitské listy“ a začal od 24. října 1930 vycházet znovu jako týdeník. Definitivně časopis „Spravedlnost“ zanikl pravděpodobně během druhé světové války.

12. března 1930 – před 95 lety – zemřel jeden z nejpłodnějších českých spisovatelů, dramatik a tvůrce českého realistického románu **Alois Jirásek**. Narodil se 23. srpna 1851 v Hronově v severovýchodních Čechách. Vystudoval historii na pražské univerzitě a působil dlouhá léta jako středoškolský profesor v Litomyšli a v Praze. Ve svém literárním díle vycházel z Palackého koncepce českých dějin. Od drobné básnické tvorby a povídek přešel k rozsáhlým historickým románům a cyklům a k dramatické tvorbě. Nejvíce románů napsal o době husitské (Mezi proudy, Proti všem a Bratrstvo a román Husitský král), o době pobělohorské (Temno, Psohlavci, Skaláci) a o období národního obrození (F. L. Věk, U nás atd.). Realistickému pojetí zůstal věren i ve svých dramatech. Vojnarka, Otec, Lucerna a husitské trilogii Jan Hus, Jan Žižka a Jan Roháč. Jeho romány se dočkaly mnoha vydání a dramata zfilmování. Alois Jirásek se angažoval i v politickém životě, zvláště v době první světové války v boji za československou samostatnost. Na jaře 1917 se podílel na Manifestu českých spisovatelů, v dubnu 1918 přednesl tzv. Národní přísahu a v prosinci 1918 vítal prezidenta T. G. Masaryka po jeho návratu do Prahy. Byl poslancem a senátorem za československou národní demokracii. Alois Jirásek je také významnou osobností v historii Československého ústavu zahraničního. Spolu s Janem Auerhanem a dalšími usiloval o vytvoření této instituce. Byl jednou z osobností zvláštního výboru vytvořeného z podnětu komise pro vystěhovalectví a kolonizaci při ministerstvu sociální péče, který jednal v řadě schůzí o potřebě založit Československý ústav zahraniční. Podílel se na přípravě stanov ústavu a byl jedním ze svolavatelů ustavující valné hromady. Je podepsán pod Prohlášením datovaným 10. prosince 1928, kterým se veřejnost o záměru vzniku Československého ústavu zahraničního dozvěděla. Byl také zakládajícím členem a v registru měl členský průkaz s číslem 33. V roce založení ústavu bylo Jiráskovi již 77 let. Když 12. března 1930 Jirásek zemřel, želela jeho odchodu nejen veřejnost doma, ale i Češi ve světě, kteří milovali jeho dílo.

13. března 1920 – před 105 lety – začal v Berlíně vycházet časopis „**Zahranicní Čechoslovák**“. Vycházel jako čtrnáctideník, byl dvojjazyčný a zanikl z politických důvodů v roce 1933. Vydavatelem byl přípravný komitét pro zřízení Československého družstva nakladatelského. Byl to časopis sociálně demokratického směru a navazoval na časopis „Vlast“, který zanikl za první světové války.

13. března 1995 – před 30 lety – zemřel v Clevelandu v USA významný exilový pracovník **Václav Hesoun**. Pracoval ve Svazu českých katolíků v Clevelandu, byl doživotním členem České síně Karlín, zakládajícím členem Spolku sv. Vojtěcha,

Klubu Domov a českého kulturního střediska Velehrad v Chicagu. Byl dlouholetým členem politického výboru Československé národní rady americké. Narodil se v obci Kluky v okrese Písek v roce 1920.

16. března 1995 – před 30 lety – zemřel v USA český národní socialista, poslanec, spolupracovník Zenkla, Ripky, Krajiny, Horákové a přítel Rafaela Kubelíka **Jaroslav Vašata**. Narodil se 24. září 1905 v Brodci nad Sázavou. Většinu života působil v pohostinství. V roce 1952 si na Manhattanu otevřel českou restauraci Beseda, s vidličkou v logu, která fungovala až do roku 1994 a stala se významným bodem československého exilového života.

18. března 1910 – před 115 lety – se v Praze narodil významný exilový pracovník Eduard J. Táborský, bývalý osobní tajemník prezidenta Edvarda Beneše. **Eduard Táborský** vystudoval právo na pražské Univerzitě Karlově, doktorát obhájil v roce 1934 a nastoupil do praxe jako státní zaměstnanec veřejné správy. V letech 1937 a 1938 vstoupil do služeb Ministerstva zahraničních věcí ČSR jako tajemník ministra. Doprovázel prezidenta Beneše do exilu a byl po celou dobu války jeho osobním pobočníkem. V letech 1945 až 1948 byl československým velvyslancem ve Švédsku. Když prezident Beneš abdikoval, rezignoval na svoji funkci a odmítl vrátit se do vlasti. Nejprve působil jako lektor na stockholmské univerzitě a od roku 1949 jako profesor na univerzitě v Ohio v USA. Nakonec se usídlil v Austinu v Texasu, kde učil na Státní univerzitě. Eduard J. Táborský je autorem pětisvazkového memoárového a politologického díla „Prezidentův sekretář vypovídá“. V exilu se zapojil do činnosti Rady svobodného Československa a byl členem Společnosti pro vědy a umění. Návrat demokracie do vlasti v listopadu 1989 vřele uvítal. V roce 1990 přijal funkci čestného předsedy Společnosti dr. Edvarda Beneše. Zemřel 12. listopadu 1996 v Texasu v USA.

21. března 1980 – před 45 lety – zemřel ve státě Arizona v USA **Josef Martínek**, významná postava české Ameriky. Zasloužil se o sjednocení Čechů a Slováků žijících v USA před první světovou válkou, byl členem a tajemníkem Národního svazu českých katolíků v USA a členem Československé národní rady americké.

Josef Martínek se narodil v roce 1889 v Poděbradech. V roce 1909 přišel do USA a usadil se v Clevelandu ve státě Ohio. V roce 1934 se vrátil do vlasti a stal se vydavatelem pražského „Práva lidu“. Pro své protinacistické vystupování nemohl ve vlasti po roce 1938 zůstat, proto se vrátil do USA, kde se ihned zapojil do protifašistické činnosti a vlastenecké práce. Zakotvil v Chicagu jako výkonný sekretář Československé národní rady americké. Od roku 1947 žil v Tuzcomu ve státě Arizona. Je autorem několika knih o Čechách v Americe a československém osvobozeneckém hnutí. Vydal čtyři básnické sbírky české poezie a jednu poezie anglické. Byl vydavatelem „Amerických listů“ v New Yorku, které vycházely péčí manželů Bískových do roku 2010.

28. března 1950 – před 75 lety – zemřel v New Yorku významný krajanský představitel, autor řady pojednání o Čechách v Americe, **dr. Tomáš Čapek**. Narodil se 6. prosince 1861 v Čechách. Do Ameriky odešel sotva dvacetiletý. Ačkoliv měl své povolání bankovního úředníka, vážně jej uchvátila spolková činnost, novinářina a později myšlenka zpracovat dějiny Čechů v Americe. Dodnes je Tomáš Čapek vnímán

jako historik československé Ameriky. Když v roce 1950 zemřel, zanechal za sebou veliké dílo vložené do množství článků, knih a brožur. Z nich nejvýznamnější je kniha „Naše Amerika“, která vyšla v roce 1926 v Praze nákladem Národní rady československé. Pod jménem autora je uveden titul „President Bank of Europe, New York“. Tomáš Čapek byl zakládajícím zahraničním členem Československého ústavu zahraničního. V roce 1928 byl v Praze ve spojitosti s odhalením sochy Woodrowa Wilsona seznámen s myšlenkou vytvoření Československého ústavu zahraničního jako střešové organizace pro spolupráci s krajany ve světě. Myšlenkou se nadchl a podpořil ji. JUDr. Jan Auerhan a dr. Tomáš Čapek našli k sobě cestu, respekt a uznání již dříve korespondenčně a v roce 1928 se setkali osobně. Když byl Československý ústav zahraniční založen, kontakt s Tomášem Čapkem pak byl pro ústav přínosným po celou dobu třicátých let. Valná hromada ČSÚZ v březnu roku 1998, v roce 70. výročí založení ČSÚZ, jmenovala dr. Tomáše Čapka jeho čestným členem in memoriam.

28. března 1990 – před 35 lety – se konala **valná hromada Československého ústavu zahraničního**, ze které vzešly demokraticky zvolené orgány a byly schváleny stanovy, které kopírovaly organizační stav ČSÚZ jako občanské sdružení z doby před rokem 1938. Již v září 1989 začal působit ČSÚZ jako nezávislé a nepolitické občanské sdružení, které mělo individuální a zahraniční členy. Zejména po listopadu téhož roku začal spolupracovat se všemi krajany bez rozdílu, pokud o spolupráci s ČSÚZ projeví zájem. Vítězství demokracie a svobody ukončilo období ideologizace vnucené ústavu v metodické i praktické činnosti a vytvořilo příznivé podmínky návratu k původnímu poslání ústavu. V uplynulých pětatřiceti letech vykonal ČSÚZ pro krajany ve světě mnoho užitečného.

29. března 1900 – před 125 lety – se v Prostějově narodil **Jiří Wolker**, který se brzy stal předním představitelem proletářské poezie. Absolvoval gymnázium, studoval práva a brzy se zapojil do pražského literárního života, kde se stal významným členem levicově orientovaného uměleckého sdružení Devětsil. Jeho první básnická sbírka z roku 1921 „Host do domu“, v níž naznačil zájem o sociální otázku, upozornila na jeho talent. Druhá sbírka z roku 1922 s názvem „Těžká hodina“ již upozorňovala na životní problémy prostých lidí. Kromě básní psal i pohádky a divadelní hry. Na jaře 1923 byla u něj zjištěna tuberkulóza, které po neúspěšném léčení ve slovenských Vysokých Tatrách podlehl. Bez ohledu na spory o jeho dílo v pozdějších letech patří k nejtalentovanějším českým básníkům moderní doby. Od roku 1945 probíhají v jeho rodném městě literární a recitační soutěže „Wolkerův Prostějov“.

1. dubna 1930 – před 95 lety – zemřel v Chicagu **Augustin Geringer**, zakladatel nejstaršího českého deníku za hranicemi vlasti. Narodil se 2. srpna 1842 v Březnici u Příbrami. Povoláním byl učitel. Do USA přišel se svou manželkou Antonií v roce 1869. Celé jeho bohatství byly knihy a knihvazačské nářadí. V Americe pod vlivem Vojty Náprstka začal pomýšlet na vydávání českých knih a novin pro krajany. Po velkém úsilí začal počínaje rokem 1875 vydávat deník „Svornost“ s podtitulem „Politický deník pro Čechoslovany americké“. Jeho spolupracovníky byli František Zdrábek a Stanislav Kolář. V roce 1882 přibral ještě dalšího spolumajitele Čenka

Durase, ale později byl jediným majitelem. Nakladatelství trvalo nepřetržitě až do roku 1957, kdy jeho posledním majitelem byl syn Augustina Geringera Vladimír (1872 až 1968). Augustin Geringer měl lásku k hudbě, zpíval v pěveckém spolku Lyra, sponzoroval divadelní společnost Ludvík, podporoval české školy a Sokol a působil v řadě spolků (např. Česká beseda, Český hřbitovní spolek, Český dům pro přestárlé a sirotky a další).

2. dubna 1990 – před 35 lety – zemřel v Torontu v Kanadě **Rudolf Vágner**, literárním jménem Vlastimil Jaroslavský. Narodil se 24. srpna 1913 v Blansku. Obchodní akademii studoval v Košicích a Bratislavě, kde v roce 1932 maturoval. Filozofická studia nemohl dokončit pro uzavření vysokých škol německými nacisty. Svou básnickou a literární činnost začal už jako student, když publikoval v českých a slovenských časopisech. Po únoru 1948 odešel do exilu, přechodně žil v Anglii, později emigroval do Kanady. V Torontu, kde byl činný v místních spolcích, přispíval svými básněmi do krajských časopisů „Naše Hlasy“, „Nový domov“ a chicagského „Nedělního Hlasatele“.

5. dubna 1990 – před 35 lety – zemřel v Lille ve Francii PhDr. **Bedřich Svatoš**, prozaik a publicista, který patřil ke generaci českých katolických ruralistických spisovatelů let třicátých a čtyřicátých. Narodil se 7. července 1908 v Běleči u Křivoklátu. Po maturitě vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1930 vyučoval na středních školách češtinu a literaturu. Od roku 1946 byl rektorem češtiny a profesorem slovanských jazyků na univerzitách v Bruselu a Lille. Za tuto záslužnou činnost dostal řadu akademických vyznamenání a také Řád belgického krále Alberta I. Po únoru 1948 se nevrátil do vlasti a zůstal v exilu. Byl literárně a publicisticky všestranně činný.

7. dubna 1870 – před 155 lety – byl v německém Hamburku založen **český krajský spolek „Svornost“**, jeden z nejstarších krajských spolků vůbec. Založili jej čeští emigranti spolu s těmi, kteří zde našli trvalou pracovní příležitost. Byli to řemeslníci, nádeníci v přístavech a dělníci v továrnách – lidé s pokrokářskou až socialistickou orientací. V roce 1935 oslavil spolek slavnostní akademií 65 let svého trvání. Ještě v tomto roce měla československá doplňovací škola, která při spolku působila, 35 žáků. Ale brzy poté, se zákazem činnosti československých spolků v Německu, který Hitler vydal, spolek zanikl.

9. dubna 1920 – před 105 lety – se v Praze narodil zaslužitý sokolský pracovník **Otto Karásek**. Vystudoval reálné gymnázium a absolvoval abiturientský kurz na obchodní akademii. Od dětství byl nadšeným sokolem a sokolským funkcionářem. V době druhé světové války byl německými nacisty totálně nasazen na práci v muniční továrně ve Vysocanech. Zde byl obviněn ze sabotáže a hrozilo mu zatčení, ale zachránil ho německý ředitel podniku. Po únoru 1948 odešel do exilu do Vídně, kde byl cvičitelem a náčelníkem v Sokolské župě vídeňské. Z Vídně se dostal do Paříže, kde byl náčelníkem Pařížské sokolské jednoty. V roce 1951 emigroval do USA, kde se ihned zapojil do činnosti Sokola. V roce 1959 byl zvolen prvním náčelníkem Ústředí československého sokolstva v zahraničí, které sdružovalo ponejvíce exulantické sokolské jednoty. V roce 1962 řídil I. slet Ústředí ve Vídni a v roce 1964 vedl také cvičitelskou školu Ústředí sokolstva ve Švýcarsku. Byl také činný spolkově.

V USA působil v odbočce 28. října Československé národní rady americké v Chicagu a v krajském sportovním klubu Sparta Chicago. Zúčastnil se všech sletů zahraničního Sokola v Evropě a Kanadě. Přípravoval se na XII. všesokolský slet v Praze, který se konal v roce 1994. Toho se však nedožil, zemřel 28. září 1993 v Cicero ve státě Illinois v USA.

9. dubna 1930 – před 95 lety – se v Užhorodě na Podkarpatské Rusi narodil **Jan Brodský (Kettner)**. Jeho otec zde vykonával službu jako důstojník československé armády. V roce 1938 musela rodina Užhorod opustit. Nejprve bydleli v Poděbradech, později se přestěhovali do Liberce, kde byl otec opět povolán k vojsku. V roce 1948 probíhala v armádě akce na počestění německých jmen a otec Jan Kettner s rodinou přijal jméno Brodský. Jan maturoval na libereckém gymnáziu v roce 1949 již pod jménem Brodský. V roce 1953 ukončil svá vysokoškolská studia na Masarykově univerzitě v Brně s titulem „promovaný biochemik“. V témže roce byl jeho otec vyhozen z armády jako nežádoucí důstojník starého ražení. Jan byl po nástupu vojenské služby přidělen k pomocnému technickému praporu (PTP) do Karviné, kde fáral v dole 1. Máje. Po návratu do civilu pracoval ve Výzkumném ústavu syntetického kaučuku v tehdejší Gottwaldově a od roku 1961 v Kralupech nad Vltavou. Po srpnu 1968 emigrovala rodina do Německa, kde oba manželé našli práci u firmy Bosch. Tam Jan Brodský pracoval až do své smrti. Zemřel 18. ledna 1993 v Gien-gen/Brenz v Německu.

9. dubna 1990 – před 35 lety – zemřel v Mnichově v Německu JUDr. **Josef Němec**. Narodil se 8. března 1917 v Janovicích nad Úhlavou, maturoval na gymnáziu v Klatovech a v roce 1938 se zapsal jako student práv na Univerzitě Karlově v Praze. V říjnu v roce 1939 jen o vlas unikl zatčení gestapem při studentských demonstracích. S pomocí českých železničářů se dostal za hranice. Přihlásil se k československým vojenským jednotkám na Středním východě. S nimi se dostal do Velké Británie, kde byl po výcviku zařazen do bojů ve Francii a Německu. Patřil ke skupině britských vojáků, která provázela americké vojáky do západních Čech. Byl prvním československým dobrovolníkem, který s americkými vojáky vstoupil do Plzně. Po válce se stal instruktorem na Vojenské akademii v Hranicích. Současně s vojenskou činností pokračoval ve studiích práv. Doktorát složil 13. února 1948. Poté byl přeložen do justiční služby. Po 25. únoru 1948 se jako přesvědčený demokrat stal členem odbojové skupiny. Její činnost však byla odhalena a Josef Němec prchl do exilu. V Německu zpočátku spolupracoval s americkou zpravodajskou službou, později emigroval do USA. Po krušných začátcích přijal zaměstnání v katolické charitativní organizaci NCWC, později v Catholic World Relief Service. Tato jej poslala do Mnichova, odkud řídil pomoc pro české a slovenské uprchlíky v západoněmeckých táborech. Protože byl Josef Němec znamenitý polyglot, hovořil výtečně anglicky, německy, francouzsky a dokonce arabsky, byl poslán jako ředitel pomocných akcí AWR do Toga, Egypta a Indie a získal si takovou pověst, že měl poradní hlas při rozdělování darů americké vlády v rozvojových zemích. Po odchodu na odpočinek se trvale usadil v Mnichově. V roce 1990 se chystal na cestu po jednačtyřiceti letech do vlasti, ale nebylo mu to již dopřáno. Zemřel ve věku 73 let a jeho ostatky byly uloženy do rodinného hrobu v Hlavňovicích u Velhartic.

10. dubna 1905 – před 120 lety – se v Plzni narodil **Jan Týml**, předválečný redaktor časopisu „Krajan“, který vydával Československý ústav zahraniční. Povoláním byl učitel. Vyučoval v západočeském pohraničí, posléze na menšinových školách v zahraničí, a nakonec učil na první reformní hlavní škole v Praze. Rád cestoval. Již v roce 1927 procestoval Polsko a Německo, navštívil dalmatské pobřeží a dostal se i za oceán do New Yorku. S učitelskou výpravou navštívil i Sovětský svaz. Všude se setkával s krajaný. V roce 1931 procestoval Itálii a Francii a v roce 1934 prožil jako reportér pohnuté chvíle v předválečné Vídni. Své poznatky z cest shrnul do knížek – „Hej ty Rusi nečesaná, nemytá“ (1932) a „Námořnická knížka“ (1936). Týml byl také svérázným básníkem. Jeho verše vyšly ve sbírkách „Kříž na rozcestí“ (1927), „Vyznání“ (1931) a „Plachetnice“ (1932). Od roku 1934 až do konce roku 1938 působil při svém učitelském povolání jako redaktor časopisu „Krajan“. Poslední Týmlovou prací byla útlá brožurka „Hlas domova“, ve které shrnul jímavé a zajímavé záběry ze života našich krajanů na celém světě. Vyšla v roce 1940, těsně před jeho zatčením gestapem za odbojovou činnost. Byl vězněn a odvezen do koncentračních táborů. Koncem května 1945 ve švédském Lundu podlehl skvrnitému tyfu. Bylo mu čtyřicet let. V Dělnickém nakladatelství v Praze vyšla v roce 1946 knížka „In memoriam Jana Týmla“. V březnu 1998 byl na valné hromadě prohlášen čestným členem Československého ústavu zahraničního in memoriam.

16. dubna 1960 – před 65 lety – se v New Yorku konalo první valné shromáždění **Československé společnosti pro vědy a umění (SVU)**. Přípravný výbor této společnosti však začal pracovat již v roce 1958. Prvním předsedou SVU byl zvolen profesor Václav Hlavatý z Univerzity v Indianě. Od té doby se v předsednické funkci vystřídalá řada osobností. Od roku 1990 probíhá mezi Československým ústavem zahraničním a Československou společností pro vědy a umění spolupráce. Řada zahraničních osobností SVU (např. předseda prof. MUDr. Karel Raška) jsou členy ČSÚZ, stejně jako řada členů ČSÚZ jsou členy SVU.

18. dubna 1860 – před 165 lety – se v bulharském Tarnovu narodil významný český cestovatel Enrique Stanko Vráz. Když vlast navštívil, měl za sebou již mnoho cest a byl zde známý z darů Národnímu muzeu v Praze a z dopisů, které do Čech psal. Rodiče ho dobře vybavili češtinou. Procestoval Afriku, Asii, Jižní i Střední Ameriku. Sjel na lodi řeku Orinoko, které dal jméno Praha a vztyčil na ní vlajku v českých barvách. V letech 1907 až 1910 a 1921 až 1932 žil Vráz v Praze. V Praze také vyšla všechna jeho díla – „Z cest E. St. Vráze“, „Napříč rovníkovou Afrikou“, „V Siamu, zemi bílého slona“, „Čína“, „Z dalekých světů“ a „Exotické povídky“. Když v letech 1910 až 1921 žil v USA, chodil Vráz mezi Čechy a přednášel jim o svých cestách. V roce 1910 dokonce založil v USA Českou národní radu, která je předchůdce Československé národní rady americké. Enrique Stanko Vráz zemřel 20. února 1932 v Praze a je pochován na Olšanech. Jeho dcera Vlasta Vrázová, která se narodila v roce 1902 v Chicagu, byla členkou Československého ústavu zahraničního a ve správním výboru ČSÚZ zastupovala v roce 1946 Československou národní radu americkou jako největší krajaňskou organizaci ve světě. V roce 1945 přijela Vlasta Vrázová do Československa jako významná představitelka Americké pomoci Čes-

koslovensku. Její působení ocenil prezident Edvard Beneš v roce 1947 udělením Řádu bílého lva.

20. dubna 1990 – před 35 lety – byla v ukrajinské Mykolajivce založena krajanská společnost „**Holenderští Češi**“. Jde o jeden ze 13 krajanských spolků sdružených v České národní radě Ukrajiny a v pořadí druhý, který v roce 1990 vznikl, když se pro to na Ukrajině vytvořily vhodné podmínky.

25. dubna 1905 – před 120 lety – se v Brně narodil **Karel Jindřich Procházka**, který dvakrát prožil exil. Poprvé v letech 1939 až 1945 a podruhé v letech 1948 až 1995. Po absolvování vojenských škol v Hranicích a Litoměřicích byl vojákem z povolání. První důstojnickou hodnost získal v roce 1925. Po vystudování Vysoké válečné školy v Praze se stal důstojníkem operačního oddělení československé armády a působil postupně v Košicích a Praze, za mobilizace v roce 1938 v Kladně, Kremnici a Praze. Do exilu odešel v roce 1939 přes Rumunsko, Bulharsko a Itálii do Francie, kde působil na exilovém ministerstvu obrany v Paříži. Po kapitulaci Francie, se přesunul do Velké Británie. Na jaře roku 1941 vedl výcvik první skupiny československých parašutistů, v níž byli i rotmistři Gabčík a Kubiš, kteří v roce 1942 uskutečnili atentát na Reinharda Heydricha. Během války také určitý čas působil v Indii. Z pověření ministra zahraničí Jana Masaryka vedl v roce 1945 transport československé exilové vlády z Moskvy přes Rumunsko do Košic. V osvobozené vlasti v roce 1945 byl pověřen budováním československého dělostřelectva. Nesouhlasil ale s pouňorovým vývojem a odešel přes Rakousko do druhého exilu. Usadil se ve Velké Británii, kde se zapojil do třetího zahraničního odboje. Působil jako spojovací článek mezi představiteli exilu v Londýně, Paříži a Washingtonu. Zároveň byl poradcem britské vlády. Ve své činnosti měl podporu vedoucích exilových osobností. Působil též ve Sdružení československých legionářů a byl členem zastupitelstva Československé národní rady. Jako důchodce s manželkou lékařkou cestoval po Africe, Americe i Austrálii. Když v roce 1988 manželka zemřela, odejel Procházka do USA. Ve vlasti byl po roce 1989 rehabilitován a byla mu navracena vojenská hodnost plukovníka. V roce 1995 se rozhodl pro návrat. Byl jmenován generálmajorem v.v. a prezident Václav Havel mu 1. ledna 1997 udělil nejvyšší československé státní vyznamenání Řád bílého lva. Od roku 1996 byl Karel Jindřich Procházka členem Československého ústavu zahraničního. Zemřel 9. února 1999 v Ústřední vojenské nemocnici v Praze.

Řeč

Československý ústav zahraniční
děkuje svým členům, příznivcům a zvláště zde jmenovaným
za finanční dary, ze kterých může uskutečňovat vzdělávací projekty
pro děti našich krajanů.

GENERÁLNÍ PARTNER

NADACE
SYNOT

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
KŘÍŽ A PARTNEŘI

Valbek-EU, s.r.o. Liberec

AUREDNIK CS

Imperial Tobacco CR, s.r.o.

JUDr. Jiří HARTMANN

Mgr. David Ptáček

JUDr. Eva DOBROHRUŠKOVÁ

František STRÁNSKÝ

Miroslav LANGR

Ing. Vladimír BEZDĚK

R. JELÍNEK

NADACE
AGROFERT

UNIQA pojišťovna, a.s.

MADFINGERGAMES, a.s.

JUDr. Ing. Světlana
SEMRÁDOVÁ ZVOLÁNKOVÁ

JUDr. Ivana SYRŮČKOVÁ

PhDr. Helena BRIARDOVÁ

Hana HLAVÁČKOVÁ

NATURA
MEDICIN

Vydává Československý ústav zahraniční
Karmelitská 25, 118 31 Praha 1
tel.: 257 533 732
e-mail: krajane@csuzkrajane.cz
www.csuz.cz